

**BISKOPENS VISITASFØREDRAG
VISITAS I NORDKAPP SOGN
HAMMERFEST PROSTI I NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME
26.-30. OKTOBER 2022**

Kjære Nordkapp menighet.

Jeg vil begynne dette foredraget med å takke for fine og interessante dager denne uken. Sammen med følget mitt, prost Jon Atle Birkeland og rådgiver Steinar Sneås Skauge, har jeg blitt tatt imot på en varm og gjestfri måte, og vi har fått se Nordkappsamfunnet fra det jeg vil tro er deres beste side. Vi har fått sett både Honningsvåg og flere andre bygder, og jeg er fylt av takknemlighet for disse dagene.

Ordet «biskop» kommer fra det greske ordet for «å se», og når biskopen er på visitas, skal jeg se menighetens arbeid og se lokalsamfunnet menigheten er en del av. Som biskop har jeg et særlig ansvar for å ha tilsyn med menighetene og deres ansatte, særlig de som står i vigslede stillinger. En visitas er også med på å vise kirkens enhet. Nordkapp menighet er ikke alene. Dere står som del av en større helhet i Hammerfest prosti i Nord-Hålogaland bispedømme, i Den norske kirke og i den verdensvide kirke. Derfor kommer vi til dere fra Tromsø og Hammerfest. Nå når jeg har sett dere, vil jeg fortelle litt om hva jeg har sett og tenke litt høyt.

En visitas er et besøk i menigheten. I løpet av noen hektiske dager får vi se et konsentrat av menighetenes arbeid. Vi får komme nær hverandre gjennom aktiviteter og gudstjenestefeiring, og ikke minst får vi mulighet til å snakke med hverandre og se hverandre. Dette skaper en god arena for å tenke sammen om hvordan menigheten skal gå videre. Vi kan starte samtaler som bærer i seg kimen til noe godt for Nordkapp menighet og gjennom dere for hele samfunnet. Gjennom visitasen ønsker jeg å støtte, inspirere, utfordre og veilede menigheten og de ansatte slik at vi sammen kan gjøre Kristus enda tydeligere for dem som bor her.

Overskriften for denne visitasen har vært «diakoni». Det betyr ikke at vi bare har sett på diakonien, men dette har fått et særlig blikk. Det er helt naturlig siden Nordkapp menighet lenge har hatt et særlig diakonalt fokus. Vi kommer tilbake til denne tematikken flere ganger i foredraget, men vi kan kanskje definere hva dette er allerede nå, slik at ingen er i tvil om dette. Diakoni er kirkens sosialarbeid. Diakon Liv definerte det i fagmøtet om diakoni som at diakonien er kirkens hender og føtter, og det kan vi gjerne si. Diakoni er altså alt det kirka gjør for å skape et bedre samfunn rundt oss; for enkeltpersoner eller på systemnivå. Med det sagt vil jeg ta dere med på en gjennomgang av disse dagene.

Onsdag

Vi begynte slik vi ofte begynner en bispevisitas; med å være med på stabsmøtet. Jeg bruker alltid å spørre de ansatte om hva som er bra med å jobbe der de gjør og om hva som er utfordrende. Staben her i Nordkapp gav uttrykk for at de trives i jobbene sine og at det er mye humor her. Det er flott. Det skal være gøy å jobbe i kirka. De gav også uttrykk for glede og stolthet over arbeidsoppgavene de gjør. Det er et svært godt utgangspunkt for å gjøre en god jobb. Flere sa at man merket at presteressursene har blitt kuttet. Dette har skjedd siden sist det var bispevisitas her i Nordkapp i 2013. Jeg forstår at det å gå fra to til en prest merkes for de som da sitter igjen. Samtidig må jeg nok skuffe alle som håper på en omkamp her. Slik situasjonen er nå, både med tanke på økonomi og rekruttering av nye prester vil ikke den andre pretestillingen komme tilbake i overskuelig fremtid.

Etter stabsmøtet møtte vi menighetsrådet og samtalte med dem om arbeidet de driver. Og jeg må si. Dere har et menighetsråd som er over gjennomsnittlig engasjert. Det var skikkelig artig å møte en slik gruppe engasjerte mennesker.

På menighetsrådsmøtet gikk vi blant annet gjennom visitasrapporten. Dette er en nedskrevet rapport om menigheten jeg har fått tilsendt i forkant av visitasen slik at vi som kommer på besøk kan forberede oss på hva vi møter. I visitasrapporten ble blant annet gudstjenestebesøket problematisert, og også på menighetsrådsmøtet ble dette tatt opp. Det ble uttrykt ønske om at tallet kunne vært høyere og det ble sagt at det har gått sterkt nedover i det siste. Man trenger ikke være helt fornøyd med hvor mange som kommer på gudstjenestene før hver eneste i bygda kommer hver gang, men med det sagt synes jeg det er gode tall for gudstjenestesøkningen her. Gjennomsnittet nå og fra tida hurtigruteturistene kom (når gudstjenesten var mens hurtigruta lå inne) er relativt likt, justert med tanke på hvor mange turister som kom. Kanskje er det til og med en liten økning. Det vil si at dere trolig har en bedre – kanskje til og med en motsatt – utvikling enn det vi ser de fleste steder i Norge. Og selv om hurtigrutepassasjerer kom til gudstjeneste, bidro ikke de til menighetsbygging. Dere har noe godt å bygge videre på her. Det er også en god trend med friluftsgudstjenester. Der er det et stort potensiale for å nå mennesker man ellers ikke når så lett.

Vi kommer tilbake til mye av det vi snakket om på menighetsrådsmøtet. Kirkebygget, diakonien, og samarbeidet med kommunen. Det vi nok ikke kommer mer tilbake til er trosopplæringen. En av grunnene til det er at vi ikke har snakket så mye om det i visitasen. Er det et symptom på at dette ikke ligger så langt fremme i bevisstheten her, eller er det tilfeldig? Jeg vet ikke, men det er et felt dere må ha oppmerksomhet på. Særlig nå i kjølvannet av pandemien er det en stor utfordring å få barn og unge som har mistet flere år med kirketilknytning tilbake til arbeidet vårt. Her er tiltak som sommerskolen viktige, og jeg oppfordrer dere til å få dette på plass igjen til sommeren. Dere planlegger å revidere trosopplæringsplanen. Det tror jeg er lurt! Og: lykke til med å rekruttere ny leder i trosopplæringsarbeidet!

Dagen ble avsluttet med gjestebud her i salen. Dette var et samarbeid med frivilligsentralen, og her er det mye å si. Vi kan si mye om middagen og gjestebudet, for både suppa, kakene og selskapet var fremragende, men jeg tenker nå mest på dette unike samarbeidet dere har her. Jeg har i løpet av visitasen omtalt denne konstruksjonen dere har som «genial», og det er et ord jeg står for. Jeg vet ikke om noe annet sted der menigheten driver frivilligsentralen på vegne av kommunen, slik det blir gjort her. Jeg tenker at dette er en vinn-vinnsituasjon der både menigheten og kommunen kommer svært godt ut av ordningen.

Det er enkelte fallgruver man kan gå i når man skal gjøre det på denne måten. Frivillighetssentralen må og skal være livsynsåpen og ikke et rent kristent tilbud. Det at menigheten driver dette arbeidet betyr ikke at det er et eksklusivt tilbud til kristne, men det skal være et tilbud som i like stor grad retter seg til alle innbyggerne i Nordkapp kommune, uavhengig av livssyn. Dette er en utfordring jeg opplever at det er stor bevissthet om i menigheten, og slik må det være. Når dere har fått denne muligheten, må dere vokte dere vel for å stille dere i en situasjon der kommunen blir tvunget til å trekke seg ut fordi det bli opplevd å være et for eksklusivt tiltak. Det er helt naturlig at enkelte kritiske røster vil ta til orde mot en slik ordning innimellom, og når det skjer er det viktig at dere kan vise til en god praksis. Jeg er ikke urolig for situasjonen nå, men løfter dette opp slik at dere stadig kan huske på å minne dere selv på dette. For dette er en så god ordning at den ikke skal mistes. Her kommer den diakonale ryggmargen i menigheten tydelig frem, og her viser kommunen klokskap når de ser hvor de kan få mest valuta for pengene. For kommunen og menigheten har jo felles mål her: Et godt samfunn for alle!

Torsdag

Torsdagen ble hektisk, men for en dag. Den startet med et brak oppe i kirka med barnas gudstjeneste der barnehagene og de yngste elevene på Honningsvåg skole kom. De sang «Når det stormer» og lagde en storm slik bare barn med førstehåndskjennskap og spisskompetanse på en skikkelig Finnmarksstorm kan lage storm. Det var kjempegøy. Og så var det flott å merke hvor forberedt barna var på det som skulle skje. Det er tydelig at det drives godt samarbeid mellom kirka og skole og barnehage.

Etter gudstjenesten dro vi til Nordkapp videregående skole. Der fikk vi nydelig lapskaus lagd av kokkeelevene, vi fikk høre om Losa som er et veldig viktig samfunnsbevarende arbeid for hele Finnmark. Videregående opplæring i små lokalsamfunn – administrert her fra Honningsvåg.

Og så fikk vi prøve oss i skipssimulatoren. Jeg gjorde ikke skam på bispestanden, og kan si at jeg hverken gikk på grunn eller kræsjet. Det samme kan ikke sies om alle i staben her i Honningsvåg, så troen på at alle her kan føre en hvilken som helst båt gikk nok over. Men artig var det. Honningsvågsamfunnet er gjennom den maritime fagskolen helt sentrale i å opprettholde næringsliv, og med det livsgrunnlaget, i hele bispedømmet, altså Troms og Finnmark. Det skal dere være stolte av!

Vi dro videre til Vekst Nordkapp og fikk se det gode arbeidet de gjør. Jeg forstår at de også har laget noe av det som står oppe i kirka. Dette er en type bedrift som ligger mitt hjerte nær og det var fint å møte igjen mennesker jeg har møtt tidligere i andre sammenhenger.

Vi rakk faktisk to bedriftsbesøk, for vi dro videre til Nordvågen A/S. Det var mye fisk, skal jeg si dere. En god del krabbe også, men mye fisk. Jeg fikk inntrykk av at dette er en bedrift som ikke bare tenker med kalkulatoren, men også har et hjerte for folk og lokalsamfunn. Det tror jeg er den beste forretningsmodellen.

Vi flakset videre og spiste pizza med konfirmantene. Konfirmantene har gått pilegrimsvandring til Nordkapp-plataet nå for ikke så lenge siden og vi så på bilder av dette. Det så ut til å ha vært en flott tur, og vårt inntrykk etter å ha møtt konfirmantene er at en slik tur har gitt dem en økt forståelse av kirke og tro. Det er en fin gjeng ungdom dere har.

Med magen full av pizza gikk vi bort til Parken cafe der vi var med på Torsdagsklubben. Dette er enda et tiltak som skjer i nært samarbeid mellom kommune og menighet. Det er primært rettet mot mennesker med utfordringer med rus og psykiatri, og de jeg snakket med gav uttrykk for at dette er et tilbud de er glade for. Jeg må innrømme at jeg var overrasket over hvor tydelig kirkelig profil det var på dette tilbudet. Det virket ikke som om dette var noe som skjedde bare fordi det hadde ramlet inn en biskop, men som om det er slik det er. Det tyder på et forhold mellom brukerne av tilbudet, kommunens ansatte og de ansatte i menigheten som er preget av respekt og tillit. Det er godt å bevitne.

Vi startet som sagt dagen med en fest på barnas gudstjeneste og vi sluttet dagen med en fest i Skarsvåg kirke. «Lyden av kirke» het arrangementet og vi fikk nydelig musikk, salmesang, en presentasjon av Bryggefestivalen og fine fortellinger om hvordan Skarsvåg har utviklet seg gjennom tiår etter tiår. Det ble sagt at det er 47 fastboende i Skarsvåg og det er vel omtrent så mange vi var i kirka der ute. Det er imponerende, og like imponerende er det at det er fire ganger så mange medlemmer i bygdelaget som det er innbyggere i bygda. Og apropos bygdelaget. Det ble presentert planer om å bygge ut kirka med en grendehusavdeling. Dette er spennende planer. Det er ingen tvil om at den beste måten å ta vare på et hus på er gjennom bruk, og en slik utbygging vil sørge for økt bruk av bygget. Det vil også kunne føre til enda nærmere samarbeid

mellom menigheten og bygdelaget. Og hvorfor skulle ikke dette samarbeidet være nært? Det er jo de samme folkene. En slik utbygging skal godkjennes av biskopen, så det er viktig at dere husker det i prosessen slik at vi blir med i loopen. Vi var informert om planene allerede før vi kom hit til dere, og uten at jeg skal forskuttere vår saksbehandler kan jeg i alle fall si at både jeg, prosten og saksbehandleren for slike saker ser med positive øyne på planene og gleder oss til å se mer på denne saken.

Fredag

På fredag møtte vi ordfører Trudy Engen og økonomisjef Sigve Gusdal i kommunen. Vi fikk en god innføring i situasjonen Nordkapp kommune står i nå og i årene som kommer.

Fra vår side var det viktig å videreformidle det vi hadde hørt: Kirkens folk skryter av samarbeidet med kommunen. De opplever at Nordkapp kommune har forståelse for kirkens behov og at det er god kommunikasjon mellom kirke og kommune. Jeg gav også uttrykk for det jeg har opplevd på visitasen, nemlig en kommune som viser stor velvilje til å inkludere kirka i arbeidet som drives, om det er frivilligsentralen eller arbeidet på Parken, kirke-skole og andre samarbeidsarenaer. Når det gjelder frivilligsentralen vil jeg igjen understreke hvor god jeg synes den løsningen man har valgt her er. Her er Nordkapp ledende i landet på gode løsninger!

Jeg vet det, kommunen vet det og menigheten vet det sikkert aller best. Honningsvåg kirke trenger sårt vedlikehold. Jeg vet at kommunen ikke kan trylle frem penger. De kan ikke engang rane en bank, for banken her har blitt lagt ned. Likevel må vedlikeholdet skje på ett eller annet tidspunkt og jo lenger man venter, jo dyrere blir det. Honningsvåg kirke var det eneste bygget som stod igjen etter krigen noe som i seg selv gjør den uvurderlig. I tillegg kommer alle de andre faktorene som gjør den til et smykke i byen. Jeg håper midlene til nødvendig vedlikehold kan skaffes til veie.

For så lenge det kommer vann inn i kirka kan man nok ikke gjennomføre det andre vi snakket en del om på møtet med kommunen, og også ellers i visitasen. Skal dere få et bedre orgel i kirka kan det ikke bli ødelagt av fukt og slik i løpet av den første vinteren det står her. Det har lenge vært jobbet for å få et nytt orgel til kirka, og det har blitt samlet inn rundt en million kroner til dette, slik jeg forstår det. Så har man kanskje mistet litt piffen og det har ikke vært snakket så mye om dette i det siste. Behovet for et nytt orgel er udiskutabelt. Det som står i kirka skulle være en midlertidig løsning for flere tiår siden og er langt fra bra nok. Men kanskje trenger det ikke være et splitter nytt orgel dere skaffer?

Det er en god del brukte orgler tilgjengelig i markedet for tiden. Det er nylig anskaffet et brukt orgel til en kirke i vårt bispedømme, og en annen kirke får et nyrestaurert, brukt orgel til våren. Det er all grunn til å orientere seg i markedet om dette er et alternativ for å anskaffe orgel til Honningsvåg kirke. Å kjøpe et brukt orgel i restaurert tilstand vil alltid være billigere enn å kjøpe nytt. Et brukt, restaurert orgel av god kvalitet kan koste alt mellom 50-85% av hva et nytt, tilsvarende orgel ville kommet på. For å ha trygg og god kontroll på et slikt prosjekt, er det viktig at prosessen ivaretas av en orgelkonsulent/rådgiver som er spesialist på orgler, og som kan ivareta alle spørsmål og utfordringer i en slik prosess. Tenk på det!

Så dro vi tilbake til Parken og spiste formiddagsmat før vi traff brukerne på dagsenteret og jeg fikk prøve den høyteknologiske trimsykkelen som lar brukerne sykle turer rundt omkring i hele verden. Jeg syklet meg en tur her i Honningsvåg og må si at det var ikke like lett som det så ut til å være.

Turen gikk så til Gjesvær der vi ble møtt av Erling og Natalia Walsøe. Vi fikk se det de har gjort med Gjesvær kirke, og tatt vare på kirka og fiskarheimen da Indre Sjømannsmisjon trakk seg ut. Det gjorde inntrykk å se samlingen av gamle bøker og kart, og ikke minst å holde i

kirkeordinansen, og flere hundre år gamle bøker på samisk. Det er virkelig en skatt som er samlet der ute. Jeg vil takke ekteparet Walsøe for måten vi ble tatt imot på og hvordan de stiller kirka til disposisjon for menighetens bruk.

I kirka på Gjesvær hadde vi så fagmøte. Dette er noe vi har på alle vitasjer, og denne gangen handlet det altså om diakoni. Vi fikk en grundig innføring i hva diakoni er før vi sammen tenkte høyt om hvor det er huller som gjør at folk kan falle utenfor og hvordan vi kan fylle disse. Enda en gang kom det tette samarbeidet med kommunen til uttrykk i at det var flere ansatte i kommunen tilstede og deltok i samtalen. Dette er flott. Vi kaller det diakoni, kommunen kaller det omsorgstjenester eller lignende, men det er det samme vi driver med og vi kan gjøre hverandre bedre. Vi sitter igjen med få svar med to streker under etter dette møtet, og det var heller ikke meningen. Dette var begynnelsen på en videre samtale rundt diakoni dere må holde varm her i menigheten fremover. Hvordan skal dere best være hender og føtter i Nordkappsamfunnet?

Noen spesielle områder

Noen områder har utmerket seg spesielt i løpet av vitasjen og jeg vil si noen ekstra ord om dette. Det ene er selvfølgelig diakoni. Nordkapp menighet har i lang tid utmerket seg som en menighet med fokus på diakoni. Matutdelingen dere har hatt i flere år et eksempel på dette. Jobb videre med dette. Det var flere gode tanker rundt dette blant annet i fagmøtet om diakoni, men også andre ganger i løpet av vitasjen. Jeg har et særlig hjerte for mennesker med nedsatt funksjonsevne, og skulle gjerne sett at dere gjorde mer målrettet mot denne gruppen. For de er her i Nordkapp, slik de er alle andre steder, og de snakker med lav stemme her i Nordkapp som alle andre steder. Denne gruppen mennesker hører hjemme i kirka, men det krever kanskje litt mer av oss andre for å gjøre kirka tilgjengelig. Det er jeg sikker på at dere klarer, for dere har en sterk og god diakonal kjerne i menigheten.

Diakonien henger sammen med misjonen. Vi snakket om et misjonsprosjekt på menighetsrådsmøtet og ingen der kjente egentlig til at menigheten – i alle fall på papiret – har et misjonsprosjekt. Det er et tegn på at kan være lurt å få et nytt prosjekt. Dette kan gi nytt liv til menigheten. Dere får en menighet eller et prosjekt et annet sted i verden som dere følger og støtter, og gjennom dette får dere mer inn på kroppen hvordan kirka har det andre steder i verden. De menighetene som har slike prosjekt bruker det i trosopplæringen, de trekker det inn som tema i gudstjenestene sine og det involverer mennesker som jobber med diakoni. Da vi snakket om dette på menighetsrådsmøtet spratt engasjementet i været, så jeg er sikker på at dere kan finne engasjerte mennesker og et prosjekt som passer dere. Kjør på, og hent gjerne tips og råd fra bispedømmets rådgiver på dette feltet.

Vi har ikke snakket så mye om samisk og kvensk språk og kultur i løpet av vitasjen. Det står litt om det i vitasrapporten og det ble sagt på menighetsrådsmøtet og det jeg hørte da gleder meg. Vi er i et område der både samisk og kvensk kultur hører hjemme, både gjennom reindriftsutøverne som holder til her på sommeren men også gjennom fortellingene fra foreldre, besteforeldre og andre som har vokst opp og levd i sjøsamiske eller kvenske miljø/bygder. Dere lever i sterke samiske og kvenske tradisjoner. Det er viktig at dette gjenspeiles i menigheten. Dere har markert både samefolkets dag og kvenfolkets dag, og slik jeg forstod dere var dette dundrende suksesser. Det sier noe om både hvor viktig dette er og hvor stort potensiale det er her. Når vi snakker om dette, er perspektivene viktig. Kirka skal ikke bli mer preget av dette for å være snille eller politisk korrekte eller noe slikt. Vi skal bli mer preget av samisk og kvensk for å være en sannere kirke. For en sann kirke er en kirke som er kirke av og for folket der den er og kirka her i Nord-Hålogaland og i Nordkapp er samisk, kvensk og norsk. Vi blir mer oss selv jo mer

dette kommer frem. Det er en stor positiv utålmodighet fra samiske og kvenske miljø, og jeg heier på denne utålmodigheten.

Dere har en fin og god stab i menigheten. Det skjer mye godt arbeid og mange vil mye. Når mange vil mye er det av og til slik at man ikke får gjort like mye med alt, og mitt inntrykk er at dere kunne fått til enda mer og blitt enda bedre om dere tok en fot i bakken og gjorde noen organisatoriske grep i staben. Klargjør hvem som har ansvar for hva og la oppgaver og stillinger følge hverandre i så stor grad som mulig. Det gjør det lettere å komme inn og forstå oppgavene og rollene for nye som kommer inn som vikarer eller fast ansatte og gjør ting mer forutsigbart og så slipper dere at ting ikke blir gjort fordi den som tidligere tok ansvar har sluttet og glemt å si til de andre at «dere må også huske å tenke på...». Det kan også være nyttig å jobbe for å skape en større forutsigbarhet rundt en del organisatoriske ting som å snakke om og så sette inn i kalenderen når man har mulighet for å ha begravelser og dåp og å legge opp stabsmøtene på en måte som sikrer at man husker å snakke om alt som bør snakkes om på et stabsmøte. Jeg tror det er snakk om justeringer, men jeg tror dere har potensiale til å gjøre en god stab enda bedre. En bispevisitas bringer inn et utenfraperspektiv der man kan se noe som ikke er så lett å se for dem på innsiden. Jeg mener å ha observert noe her.

Utfordringer

Og med det er vi egentlig over i det jeg bruker å slutte med. Jeg bruker å gi menighetene jeg besøker noen utfordringer. Dette er punkter jeg ser at de bør jobbe videre med for å bli enda bedre. Prosten kommer til å følge opp dette sammen med dere og målet er som sagt at dette skal gjøre dere enda bedre til å være kirke der dere er. Det er derfor punkter dere egentlig er gode på, men der jeg ser enda større potensiale.

- 1) Det første er å jobbe med strukturene i staben. Se på arbeidsfordeling og stillingsbeskrivelser. Se på form på stabsmøter og annen kommunikasjon. Se hva som skal til for å skape så stor forutsigbarhet som mulig slik at planer kan gjøres mest mulig troverdige og gode. Gjør hverandre gode gjennom gode strukturer
- 2) Jobb videre med orgelprosjektet deres. Jeg vil særlig be dere se på muligheten for å få et brukt orgel. Der er det som sagt mulig å gjøre et kupp der man får veldig mye orgel for pengene. Jeg vil tro at det er mulig å skaffe sponsorer fra for eksempel reiselivsnæringen og et godt orgel vil også gjøre kirka til en enda større attraksjon i seg selv. Pust liv i dette arbeidet igjen.
- 3) Husk på mennesker med behov for tilrettelegging. Dette gjelder både med tanke på universell utforming, men ikke minst med tanke på å ha arbeid rettet særlig mot de av oss som har andre behov enn majoriteten. Kanskje er det snakk om kjøring så folk skal komme seg hit, kanskje er det snakk om ulike former for tilrettelegging av eksisterende tilbud eller kanskje er det snakk om å etablere nye tilbud. Dere er diakonale av natur og jeg har hørt gode tanker her, så jeg er sikker på at dette kan dere få til.
- 4) Sist, men ikke minst: Tro på dere selv! Jeg har hørt så mye bra og sett så mye fint disse dagene. Men jeg har også observert at dere lett snakker dere selv ned. Det er det ingen grunn til. Nordkapp menighet er en levende, spennende og kristussentrert menighet som jeg er stolt over å være biskop for. Og da skulle det bare mangle at ikke dere er stolte over dere selv. For det er så mye bra her. Så tro på dere selv!

Takk

Jeg vil takke dere for gode dager. Jeg har sett en menighet som er Guds hender og føtter i Honningsvåg og resten av Nordkapp. Jeg har sett en menighet som vitner om Jesus Kristus i ord

og gjerninger. Noen av disse gode gjerningene har vært at dere har tatt så godt imot meg og mitt følge. Jeg ønsker dere Guds velsignelse over liv og tjeneste!